

УДК 336.711

Матросова Л.М.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри державних фінансів
Харківського інституту фінансів**Київського національного торговельно-економічного університету***ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ
ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ****THE PROBLEMS OF THE REGULATION OF CURRENCY SPHERE OF UKRAINE
AND THE POSSIBLE OPTIONS FOR THEIR DECISION****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто проблеми регулювання валютної сфери України. Проаналізовано особливості монетарної політики НБУ та заходи щодо стабілізації курсу національної валюти. Визначено основні причини зростання інфляції та коливання валютного курсу. Проаналізовано основні макроекономічні показники економіки України. Виявлено основні недоліки регулювання валютної сфери з боку НБУ та держави. Запропоновано заходи щодо покращення та стабілізації стану валютної сфери України.

Ключові слова: валютна сфера, монетарна політика, інфляція, валютне регулювання, валютний ринок, валютний режим, валютна політика держави.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены проблемы регулирования валютной сферы Украины. Проанализированы особенности монетарной политики НБУ и меры по стабилизации курса национальной валюты. Определены основные причины роста инфляции и колебаний валютного курса. Проанализированы основные макроэкономические показатели экономики Украины. Выявлены основные недостатки регулирования валютной сферы со стороны НБУ и государства. Предложены меры по улучшению и стабилизации состояния валютной сферы Украины.

Ключевые слова: валютная сфера, монетарная политика, инфляция, валютное регулирование, валютный рынок, валютный режим, валютная политика государства.

ANNOTATION

The problems of regulation of the currency sphere of Ukraine are considered. The characteristics of the monetary policy of the National Bank of Ukraine and the measures of the stabilization of the national exchange rate are analyzed. The main reasons of the increasing of inflation's level and exchange rate fluctuations are determinate. The main macro financial indicators of the economy of Ukraine are analyzed. The main disadvantages of the regulation of the currency sphere by the National Bank of Ukraine and the government are discovered. The measures of perfection and stabilization of the currency sphere of Ukraine are offered.

Keywords: currency sphere, monetary policy, inflation, exchange regulation, foreign exchange market, foreign exchange regime, foreign exchange policy.

Постановка проблеми. Регулювання валютного ринку посідає важливе місце у системі заходів щодо забезпечення стабільного розвитку банківської системи країни. Валютне регулювання є складовою частиною державного регулювання економіки загалом. Проте воно має свої особливості, оскільки повинно враховувати зміни курсу національної валюти, характеристику тенденцій на міжнародних валютних ринках, конкретні заходи НБУ щодо регулювання валютного ринку, а також внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на стан валютної системи країни.

Слід зазначити, що основною метою валютної політики НБУ як складової монетарної політики є досягнення стабілізації курсу національної грошової одиниці та забезпечення збалансованості платіжного балансу країни. Останніми роками фінансова і банківська системи України зазнали суттєвих негативних змін під впливом світових тенденцій та наслідків фінансової кризи. Так, з 2014 року економіка країни потрапила під вплив різномірних чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, наслідків нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації, а також неефективної політики держави з реформування монетарної системи, наприклад, дій НБУ як регулятора діяльності комерційних банків.

Наслідком цього стала значна девальвація національної валюти, що призвела до труднощів у більшості позичальників під час обслуговування валютних позик, зростання простроченої заборгованості, показники якої суттєво перевищили рівень кризового періоду 2008-2010 років. Зростання заборгованості, що було спричинено девальвацією національної валюти, стало однією з головних причин зростання збитковості банківського сектору. Вагомими чинниками стали також втрата активів внаслідок анексії Криму та економічної ситуації на Сході України, зростання вартості кредитних ресурсів. Відсутність обґрунтованого макроекономічного прогнозування та обліку призвела до нарощення дисбалансів у фінансовій системі України, наприклад, у секторі публічних фінансів. Окрім того, валютна дестабілізація посилилась у зв'язку із загостренням боргової кризи. Все вищезазначене свідчить про накопичення цілої низки невирішених питань у сфері валютного регулювання. Тому дослідження проблеми валютного регулювання має актуальний характер та вимагає розробки заходів щодо її вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань, що пов'язані з валютною політикою НБУ, зокрема з регулюванням валютного ринку, валютною стабілізацією, присвячені праці О. Береславської [1], Г. Бортнікова [2], А. Гальчинського, Ф. Журавки, В. Геєця, О. Дзюблук, О. Колодізева, С. Кора-

бліна, С. Лондара [3], В. Міщенко, О. Петрика, М. Савлука, А. Ставицького [4], В. Стельмаха [5] та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання валютного регулювання в умовах посилення вимог до кредитування України з боку міжнародних фінансових установ, скорочення валютних надходжень від експорту, від'ємного сальдо платіжного балансу країни залишаються недостатньо вивченими і вимагають подальшого дослідження.

Мета статті полягає в аналізі ситуації в сфері валютного регулювання, заходів НБУ щодо стабілізації валютного ринку в умовах фінансової кризи, а також розробці пропозицій щодо стабілізації валютної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Невід'ємною складовою грошово-кредитної політики держави є валютна політика, під якою розуміють сукупність заходів у сфері міжнародних економічних відносин відповідно до поточних і стратегічних цілей економічної політики держави. Валютна політика спрямована на забезпечення стабільності курсу національної грошової одиниці, сприяння за допомогою курсу валюти залученню іноземних інвестицій в економіку, регулювання зовнішніх платіжних стосунків з іншими країнами, забезпечення збалансування зовнішніх платежів і накопичення централізованих валютних резервів. Валютна політика держави тісно пов'язана з грошово-кредитною політикою. Вони є практично невід'ємними частинами економічної політики держави, мають спільну мету.

В Україні законодавчі норми організації валютного регулювання були закладені в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (1991 рік), що містив правові засади управління валютною сферою. У подальшому нормативна база доповнилася декретами Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» та «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» (1993 рік), Законом України «Про Національний банк України» [6] та деякими іншими нормативними документами. Подальші перспективи розвитку банківської системи, зокрема фінансового ринку та його вдосконалення, визначено у Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року, що затверджена Постановою НБУ від 18 червня 2015 року № 391 [7].

Зміст системи валютного регулювання визначається чинним законодавством країни та правовими нормами окремих держав. Валютне регулювання є сукупністю нормативних документів, встановлених органами валютного регулювання у законодавчому або адміністративному порядку, спрямованих на регулювання потоків капіталу в країну та за її межі, а також валютних операцій, що здійснюються в Україні, з метою підтримання стабільності курсу національної грошової

одиниці, зростання валютних резервів і збалансування міжнародних платежів. Таким чином, валютне регулювання – це регламентація державою міжнародних розрахунків і порядку здійснення валютних операцій.

Мета валютного регулювання полягає у підтримці економічної стабільності та створенні міцної бази для розвитку міжнародних економічних відносин шляхом впливу на валютний курс та операції з обміну валюти. Політика валютного регулювання реалізується через механізм валютних обмежень і валютного контролю. Суб'єктами валютного регулювання та контролю виступають усі без винятку учасники валютних операцій, наприклад, уповноважені банки-резиденти; юридичні особи-резиденти та нерезиденти; фізичні особи-резиденти та нерезиденти. Об'єктом валютного регулювання та контролю в Україні є операції резидентів та нерезидентів, фізичних та юридичних осіб, що пов'язані з переміщенням валюти, зміною її власника, перерахуванням валюти закордон, отриманням валютних коштів за товари та послуги; а також зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів, що перебувають за межами України.

Слід зазначити, що у сфері валютного регулювання НБУ як Центральний банк виконує такі функції:

- нагромадження та управління золотовалютними резервами країни, здійснення операцій з їх розміщення;
- визначення сфери й порядку обігу іноземної валюти на території країни;
- визначення та регулювання курсу національної грошової одиниці відносно валют інших країн;
- встановлення правил і видача ліцензій комерційним банкам на здійснення ними банківських операцій з валютними цінностями тощо.

Довгострокова валютна політика держави передбачає заходи, що спрямовані на забезпечення макроекономічної стабільності та створення умов довіри внутрішньої економіки та іноземного бізнесу до національної валюти, стимулювання розвитку експорту, повернення в країну заробленого валютного виторгу тощо. Завданням короткострокової валютної політики є забезпечення стабільного функціонування національної валютної системи, сприяння збалансованості платіжного балансу, гармонізації інтересів експортерів та імпортерів. Невід'ємною ланкою валютної системи є механізм її регулювання. Це регулювання здійснюється на двох рівнях, а саме на міждержавному та національному. На першому рівні функції регулювання міжнародних валютних відносин покладено на Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ) та інші міжнародні фінансові установи. Другий рівень – це валютне регулювання на національному рівні. Він забезпечує регулювання валютних відносин у межах конкретної країни

та впливає на поточне регулювання валютного ринку. Цей рівень тісно пов'язаний з першим завдяки глобалізації економічного розвитку країн світу. На національному рівні валютне регулювання здійснюється на базі принципів та методів, що встановлені МВФ та регіональними союзами, до складу яких входять окремі країни. Сучасні об'єктивні реалії глобальної економіки вимагають послідовної та систематичної реалізації державою виваженої політики валютного регулювання з урахуванням наявних тенденцій на світовому фінансовому ринку.

Отже, недоліки у валютній політиці держави та регулюванні валютного ринку з боку НБУ призвели до різкого погіршення ситуації у сфері монетарної політики та валютного контролю. Так, у період кризи 2008-2009 років падіння реального ВВП України супроводжувалось значним зниженням темпів інфляції, а девальвація гривні з 5,05 грн. до 7,99 грн. за 1 дол. США не мала принципового впливу на цінову динаміку. У 2010-2011 роках відновлення виробництва сприяло відносній стабілізації темпів інфляції в межах 10%. За травень 2012 року – жовтень 2013 року річний плинний рівень інфляції коливався у межах від мінус 1,2% до 0%, тобто мала місце дефляція. З 2014 року відбулась різка зміна інфляційної динаміки: інфляція зростала високими темпами та сягнула свого максимуму (60,9%) у квітні 2015 року.

Головними причинами зростання інфляції з 2014 року були такі:

1) зростання цін імпортованих товарів у гривневому еквіваленті внаслідок девальвації національної валюти та поширення цього впливу на ціни інших товарів та послуг;

2) адміністративне підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги; девальваційний шок у лютому 2015 року до 30,01 грн./дол. США на офіційному та до 40 грн./дол. США на тіньовому ринках спровокував інтенсивне зростання внутрішніх цін та розвиток галопуючої інфляції; завдяки жорсткій монетарній політиці на кінець 2015 року темпи зростання цін знизилась до 43,3%, проте залишились у фазі галопуючої інфляції.

На початку 2014 року (7 лютого 2014 року) НБУ оголосив перехід до нового валютного режиму – режиму плаваючого курсу національної валюти, що обумовлено суттєвим дефіцитом поточного розрахунку платіжного балансу країни (16,5 млрд. дол. США), зниженням валютних резервів та вимогами МВФ щодо реформування економіки, наприклад, банківського сектору. В умовах режиму плаваючого валютного курсу основним емісійним каналом є механізм рефінансування, внаслідок чого процентна політика стає важливим засобом регулювання рівня ліквідності банківської системи. Основним інструментом досягнення внутрішньої рівноваги (тобто оптимальних темпів інфляції та економічного зростання) є рівень облікової процентної ставки центрального банку, що впливає на рівень лік-

відності в банківській системі, а отже, на обсяги та темпи кредитування економіки. Тому відмова НБУ від валютного режиму фіксованого курсу повинна була супроводжуватися системними реформами у сфері монетарної політики для підвищення її здатності до оптимального управління банківською ліквідністю через процентну політику та до підтримки валютної стабільності через ринкові механізми.

Подовження дії антиінфляційних чинників, підтримка валютної стабільності привели до подальшого уповільнення темпів зростання цін. Споживча інфляція у червні 2016 року (у річному вимірі) становила 6,9%.

Головною особливістю монетарної політики НБУ протягом 2014-2015 років було те, що галопуюча інфляція відбувалась на фоні демонетизації реального сектору економіки, суттєвого скорочення обсягу ВВП і рівня зайнятості. Зростання цін відбувалось на тлі низхідного тренду грошових агрегатів і скорочення реальної заробітної плати. У 2015 році темпи приросту всіх монетарних агрегатів потрапили в зону від'ємних значень та сягнули свого історичного мінімуму. Тобто галопуюча інфляція відбувалась в умовах дефіциту ліквідних ресурсів у реальному секторі економіки. Демонетизація економіки виявилась у падінні рівня монетизації за усіма грошовими агрегатами (відношення грошових агрегатів до номінального ВВП) навіть в умовах падіння реального ВВП.

Так, питома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі комерційних банків на кінець 2015 року становила 21,3% (найвищий показник у 2008-2010 роках складав 11,2%). НБУ, у якого були відповідні інструменти для подолання спекулятивних операцій на міжбанківському валютному ринку та підтримки стабільного курсу національної валюти, не зміг забезпечити ефективне регулювання та контроль валютних операцій комерційних банків. Згідно з оперативними даними у 2015 році банки з першої двадцятки втратили внаслідок знецінення гривні та необхідності переоцінки валютної позиції до 30% від загальної суми втрат (сформованих резервів). Девальвація гривні стала головним чинником різкого скорочення фінансових ресурсів банків. Так, відтік коштів клієнтів мав такі показники: 27 січня 2014 року – 4 млрд. дол. США, 28 січня того ж року – 5 млрд. дол. США; у середньому за добу цей показник був таким: за останній тиждень січня 2014 року – 3,9 млрд. дол. США; у грудні 2013 року – майже 2 млрд. дол. США; у січні 2014 року – 2,3 млрд. дол. США, тоді як за попередні місяці 2014 року він був не вище 1,2 млрд. дол. США за добу, що призвело до падіння рівня капіталізації, переоцінки валютної позиції та виникнення кризи ліквідності у більшості комерційних банків.

Запровадження з 6 лютого 2014 року курсоутворення на вузькому сегменті штучного ринку з одночасним масивним рефінансуван-

ням обраних банків спричинило подальше знецінення курсу гривні та зумовило неефективне використання міжнародних резервів. Наслідком цих дій стала зміна офіційного обмінного курсу гривні у 2014 році з 7,993 грн. до 15,7686 грн./дол. США; на кінець лютого 2015 року це співвідношення сягнуло 30 грн./дол. США. Після глибокої валютної кризи та 300-відсоткової девальвації гривні на початку 2015 року введення додаткових жорстких обмежень у березні 2016 року дало змогу зафіксувати валютний курс на рівні 24-27 грн./дол. США.

Аналіз основних макроекономічних показників та результативність монетарної політики свідчать про те, що у 2017 році рівень інфляції постійно зростає, приріст ВВП відбувається дуже повільно, забезпеченість економіки фінансовими ресурсами погіршується, що негативно впливає на економічний розвиток України; поглиблюється тінізація фінансового ринку; спостерігається від'ємне сальдо платіжного балансу країни.

Згідно з даними Державного казначейства України державний та гарантований державою борг країни станом на 1 січня 2017 року склав 1 930 млрд. грн., або 71 млрд. дол. США. На зовнішній борг припадає понад 64% цієї суми. За минулий 2016 рік зовнішній державний борг в іноземній валюті зріс на 4,8%, а в національній – на 19%. За останні три роки зовнішній державний борг у доларовому обчисленні збільшився на 21%, у гривневому обчисленні він збільшився в 4 рази, тобто з 300 млрд. грн. на початку 2014 року до 1 240 млрд. грн. на січень 2017 року. На початку квітня 2017 року Україні надано четвертий транш кредиту МВФ. Внаслідок цього зовнішній державний борг держави збільшиться ще на 1 млрд. дол. США, а саме до 46,6 млрд. дол. США. За три найближчі роки наша країна, на думку заступника голови НБУ Олега Чурія, повинна сплатити за зовнішніми боргами близько 12,5 млрд. дол. США. Самостійно держава зробити це не в змозі, без допомоги МВФ «ми перейдемо в дефолт», що визнає чиновник.

З огляду на вищезазначені негативні тенденції в економіці та фінансовій сфері слід очікувати зниження або незначного підвищення обсягів ВВП, зростання «тіньового» сектору, відтоку робочої сили та капіталів закордон, зменшення валютних надходжень.

На думку експерта з Українського аналітичного центру Олександра Охріменка, потрібно запустити механізм кредитування реального сектору економіки. На його погляд, для цього існують певні підстави. «З одного боку, населення тримає на руках близько 100 млрд. готівкової валюти, і близько 10 млрд. готівки надсилають заробітчани. І ще є близько 480 млрд. готівкової гривні. Якщо хоча б частина цих грошей повернеться у банківську систему у вигляді депозитів, то не потрібні будуть ніякі закордонні та інші кредити», – зазначає експерт.

Для покращення та стабілізації ситуації у валютній сфері слід вживати таких заходів регулювання валютного ринку, як, зокрема:

- маневрування обліковою ставкою центрального банку, адже це не тільки дає змогу регулювати грошову масу, але й сприяє ввозу (вивозу) іноземної валюти закордон;

- диверсифікація валютних резервів країни (це дає змогу зменшити збитки, що можуть виникнути у разі знецінення певної валюти);

- купівля або продаж золота з метою зміни кон'юнктури ринку дорогоцінних металів;

- валютна інтервенція, що приведе до зміни курсу національної валюти відносно іноземних валют та зміни платіжного балансу країни;

- девальвація, що передбачає офіційне зниження встановленого курсу національної валюти країни, що може вплинути на збільшення експорту та зменшення імпорту;

- ревальвація, що полягає у підвищенні курсу національної валюти та стимулюванні припливу іноземної валюти;

- посилення/послаблення валютних обмежень з боку НБУ, що передбачає зміну правил вивозу валюти громадянами, обміну національної валюти на іноземну юридичними та фізичними особами, зміну правил вивозу валютної виручки нерезидентами країни тощо.

Необхідно зазначити, що нині існують певні фундаментальні протиріччя у валютній сфері: НБУ офіційно задекларовано режим гнучкого валютного курсу (тобто ринкове курсоутворення); водночас відсутні повноцінно розвинений міжбанківський валютний ринок та ринкове курсоутворення внаслідок жорстких валютних обмежень, зокрема, на купівлю іноземної валюти на офіційному валютному ринку. Таким чином, валютні обмеження порівняно з фіксованим валютним курсом видаються навіть більш жорсткими, ніж раніше.

З метою покращення ситуації у валютній сфері та досягнення позитивного сальдо платіжного балансу країни необхідно забезпечити стимулювання розвитку експорту, вжити заходів щодо державної підтримки експортоорієнтованих підприємств та протекціоністської політики загалом, що сприятиме зростанню валютної виручки, стабілізації курсу національної валюти, підвищенню платоспроможного попиту виробників та населення.

Розглядаючи досвід зарубіжних країн світу у сфері валютного регулювання, слід навести приклад Чилі. Ця країна є однією з ключових економік Латинської Америки, що виокремилася з числа країн-сусідів завдяки використанню більш обґрунтованої та відповідальної економічної політики держави. Особливістю економіки Чилі є високий рівень комодітизації експорту: країна відома у світі як ключовий експортер мідної руди. У сфері валютної політики уряд Чилі дотримувався регульованого валютного курсу. Це була або жорстка прив'язка до долара США, або так звана повзуча прив'язка,

що упродовж 1984-1999 років відбувалась в межах валютного коридору.

Упродовж 1990-х років уряд Чилі проводив експеримент щодо доцільності використання різних механізмів інфляційного таргетування. Спочатку засобом інфляційного таргетування був так званий повзучий валютний коридор, під час використання якого валютні параметри змінювались відповідно до порівняння інфляції в Чилі та інших країнах. Проте у 1999 році відбувся остаточний перехід до вільно плаваючого обмінного курсу, що стало реакцією на світову фінансову кризу 1998 року, оскільки у Чилі на той час спостерігалась рецесія. Наслідком зміни валютної політики уряду Чилі стало запровадження справжнього режиму інфляційного таргетування із цільовим показником на рівні 3%, оскільки фіксація валютного курсу виявилась неефективним заходом валютної політики держави [8].

Висновки. На підставі проведеного аналізу регулювання валютної сфери можна зробити такі висновки. Незважаючи на високий рівень відкритості економіки, Україна має недостатньо розвинену інфраструктуру валютного ринку. Це зумовлено застосуванням переважно адміністративних заходів впливу на валютний ринок, що притаманні командно-адміністративній економіці, а також використанням механізму валютних обмежень на міжнародний рух капіталу, недостатнім розвитком інших сегментів фінансового та валютного ринків України, наприклад, ринку валютних деривативів (свопів, ф'ючерсних та форвардних контрактів).

До недоліків ринку валютних деривативів слід віднести такі:

1) наявний перелік цих інструментів історично був обмежений лише свопами;

2) до теперішнього часу не створено єдиної сучасної системи законодавчої бази регулювання ринку деривативів;

3) повноцінне функціонування ринку деривативів вимагає запровадження заходів щодо дерегуляції валютної системи щодо відмови від адміністративних обмежень водночас із відбудовою внутрішнього грошового ринку.

Через те, що основна частина платіжного балансу країни формується за рахунок зовнішньоторговельних операцій, а відношення експорту до ВВП за останні п'ять років становило в середньому 50%, суттєвим недоліком інфраструктури валютного ринку України є відсутність механізмів кредитування та страхування експортних операцій. Стабілізація валютного ринку у сучасних умовах передбачає також активну участь держави у створенні та використанні сучасних міжнародних платіжних систем відповідно до світових тенденцій розвитку банківської сфери.

Глобалізація світової економіки та висока конкуренція на міжнародних фінансових ринках вимагає від уряду України надання валютній політиці ролі центрального елементу у сфері

монетарної політики держави. Водночас наявні проблеми у сфері валютного регулювання створюють запит на формування нової довгострокової стратегії валютної політики для України. Ця стратегія повинна включати такі складові:

1) аналіз та використання в Україні досвіду зарубіжних країн із лібералізації валютної політики та запровадження механізмів валютного та інфляційного таргетування;

2) вдосконалення чинного законодавства у валютній сфері з метою забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання та валютної політики держави загалом;

3) лібералізація валютного ринку як інструмента автоматичного регулювання інфляційних процесів в країні;

4) зниження режиму обмежень на міжнародний рух капіталу та валютні операції, зокрема, до рівня країн ЄС, що мають найбільш розвинуену валютну сферу;

5) підпорядкування валютної політики єдиному механізму монетарної політики держави, що побудована на принципах інфляційного таргетування;

6) розвиток ринку валютних деривативів, строків контрактів для розширення можливостей регулювання валютного ринку та хеджування валютного ризику із одночасним зниженням участі держави у визначенні курсових орієнтирів монетарної політики;

7) використання механізмів дерегуляції приватних міжнародних транзакцій, створення гнучкої платформи для діяльності сучасних міжнародних платіжних систем в Україні.

Реалізація вищезазначених заходів в Україні сприятиме вдосконаленню механізму регулювання валютної сфери та валютної політики держави загалом, стабілізації курсу національної валюти та зміцненню ситуації у сфері монетарної політики України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Береславська О. Валютна політика України: теорія та практика: [монографія] / О. Береславська. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2010. – 330 с.
2. Бортніков Г. Присутність іноземних банків із країн-членів ЄС в Україні / Г. Бортніков, О. Любіч // Фінанси України. – 2015. – № 10. – С. 77-89.
3. Лондар С. Співробітництво України та МВФ як фактор макрофінансової стабілізації / С. Лондар, К. Кузнецов // Фінанси України. – 2015. – № 4. – С. 48-66.
4. Ставицький А. Умови стабілізації банківської системи України на сучасному етапі / А. Ставицький // Фінанси України. – 2015. – № 1. – С. 47-58.
5. Стельмах В. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / В. Стельмах. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
6. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

7. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: затверджена Постановою НБУ від 18 червня 2015 року № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
8. Morande F. Exchange Rate Policy in Chile: Recent from the Band to Floating and Beyond / F. Morande, M. Tapia // Stanford University Working Paper. – 2002. – № 130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://scid.stanford.edu>